

Jakoubek ze Stříbra

Čejka, Mirek (editor); Krmíčková, Helena (editor)

Zpráva, jak Sněm konstanský o svátosti večeře Kristovy nařídil

In: Jakoubek ze Stříbra. *Dvě staročeská utrakvistická díla Jakoubka ze Stříbra*. Čejka, Mirek (editor); Krmíčková, Helena (editor). Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2009, pp. [89]-108

ISBN 9788021048430

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/123893>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ZPRÁVA, JAK SNĚM KONSTANSKÝ
O SVÁTOSTI VEČEŘE KRISTOVY NAŘÍDIL

D – rukopis Národní knihovny ČR XI D 9, fol. 161r-170r

| **Zpráva, jak Sněm konstanský
o svátosti večeře Kristovy nařídil**

D 161r

Pane milý! O Božie krvi *přijímaní* v óbecném lidu křešťanském v nalezení a položení konstanském napřed popsaném mezi mnohými kusy tento jest prvý: „V některých krajinách někteří všetečně jistiti smějí, že lid křešťanský svátost Božieho těla a Božie krvi má přijímati pod obojí způsobú chleba i vína.“

K tomu najprv odpovídám a vyznávám, že podlé ustavenie Čtenie svatého a samého Pána Jezu Krista za stara dávna v cierkvi svaté lid Boží křešťanský obecni přijímal jest Božie tělo a jedl pod chlebnú způsobú a pil jest Boží krev duchovně a posvátně pod způsobú vinnú; a jakož jest drženo, tak jest mělo býti a ještě má býti v *Božém* lidu křešťanském, jakož o tom die svatý Pavel v *Prvnie* epistole Korinthóm v jedenadctém rozdielu: „Zkus sebe sám člověk a tak z toho chleba jez a z toho kalichu pí,“ totižto posvátného. A potom že to *nemělo* přestati v lidu Božiem křešťanském, die dále: „Kolikrát kolivěk budete jísti chléb ten a kalich budete pítí, smrt Pána budete zvěstovati, ažť i přide,“ totiž v súdný den. Ale že se tu v *tom* kusu přidává, že v některých krajinách někteří to všetečně vedú a na které by se to mienilo nežli na mě i na ty na jiné, ješto vedú to? Ale poznavšě tu Boží pravdu, pro bázěň Boží nebudem-li jie mlčeti a úmyslem dobrým upříemným k Božie chvále a k lidskému spasení budem-li ji věrně | vésti, ač bohdá nebude to všetečně, jako protivníci té pravdy pravie, neb to jest dobrá smělost, ale ne všetečná, když kto směle a pevně drží pravdu ve Čtení položenú a směle ji vyznává a nezapří jie pro nižadné nebezpečensvie tohoto světa; jistě dobrá to smělost, kterúžto věrní zpolehají radějšě v tom kusu na starú cierkev svatú, ješto jest podlé Čtenie tak držěla, tak vedla, nežli by nebezpečně zpolehali na nynějšie žakovstvo, ješto na tom se

D 161v

2 večeře Kristovy] Wečere K. 3 Pane] PAne červená iniciála P přes tři řádky; přijímaní] przgymani 5 kusy] kullfy; V některých] předchází červené znaménko ¶ 8 K tomu] předchází červené znaménko ¶ 12 a jakož] ajakoz litera a vepsána interlineárně těsně před literu j se znaménkem vsuvky 13 v Prvnie] wprwie 15 že] před že začíná řádek škrtnutou literou g; škrtnutá naznačen i na okraji šikmou čárkou /; nemělo] neměho litera y vepsána se znaménkem vsuvky; u písmene h poslední dřík radován, aby vzniklo písmeno l 16 jísti] gefti 18 v tom] wtow; kusu] kullfu 19 na mě] naměe y vepsáno se znaménkem vsuvky 23 pravdy] prawdi; smělost] fimie|eloft druhé e radováno 27 tak¹] slovo připsáno na levém okraji se znaménkem vsuvky 28 na nynějšie] nanyieifym koncové m škrtnuto, nad ním nadepsáno e

5 Srov. dekret Cum in nonnullis. In: Alberigo–Wohlmuth 2, s. 418: Cum in nonnullis mundi partibus quidam temerarie asserere praesumant, populum christianum debere sacrum eucharistiae sacramentum sub utraque panis et vini specie suscipere. 14 1 K 11,28. 16 1 K 11,26. 18 Srov. Glossa interlinearis ad 1 Cor. 11,26 ad verbum veniat.

i Čtenie v staré cirkvi svaté protivie. Ale zajisté mnoho všetečně činie 30
 všichni ti, ješto sě na tom tak směle protivie zákonu Božiemu, Panu
 Ježíšovi i jeho apostolóm i staré cirkvi svaté a nejistě zpolehají na ny-
 nější močné (!) a bohaté preláty a učené, chytré, ješto sú *zapomněli*
 pokory a života Pána Jezu Krista; to jest hrozná všetečnost, duši velmi 35
nebezpečná, zavrci na tom Pána Jezu Krista, Boha i člověka, i jeho Čte-
 nie, i jeho apostoły, starú cirkiev svatú a nynějšiemu Sboru pokrytému
 věřiti; kdežť jest ta bláznivá všetečnost, tu jest *nebezpečné* a neřádné
 doufanie do sebe nebo v lidi nebo v moc neb v sílu neb v sbožie světa.
 Ale my *chceme-li* tuto neb jinú pravdu Boží vésti a ji sobě i k jiným
 k spasení prospievati, tehdy nenie v koho jiného než v samého Boha
 nám naději položiti, nebť sě jie vešken svět protiví; protož, ó Pane Ježí- 40
 ši, ufámť já tobě, žeť jest to tvé jednanie, což (!) protivníci tvé pravdy
 všetečností bláznivú nazývají etc.

Druhý kus tu jest položen, že „netoliko pod způsobú chleba, ale 45
 i pod způsobú vína lidem lajkóm podávají také i po večeři nebo po
 jiném jiedle a že má tak přijímáno býti; to neustupně jistie proti chvá-
 lenému obyčeji kostela | a rozumně potvrzenému.“

Z toho kusu najprv rozomiem, že sě to o mně a o jiných die, že dá-
 váme zjevně Božie tělo pod chlebení způsobú a Boží krev pod vinnú
 způsobú obecnému lidu. To znám, že to vedem, a tak lidem podáváme
 podlé zákona Božieho. Ale druhé že sě tu die o nás, bychme my po 50
 večeři tu velebnú svátost pod obojí způsobú lidem dávali a že bychme
 to vedli a jistili, aby po večeři to obé bylo dáváno, jako jest Pán Ježíš
 po večeři dával. Ale proti tomu odpověď slyšte všickni věrní křesťané,
 žeť sem já toho nikdy nevedl, by jakožto Kristus dával po večeři pod

29 i Čtenie] ýčenie nad písmenem t dopsáno neúplné písmeno e; činie] čnie 31 na nynějšie] na-
 nynieife 32 preláty] prelati; zapomněli] zapo|nieli 34 nebezpečná] nebezčna 35 a nynějšiemu]
 anynyeifie před literou a na začátku řádku radováno jedno písmeno 36 nebezpečné] nebezpečne
 37 v sbožie] wsbože litera i vepsána interlineárně 38 chceme-li] chcmeli; pravdu] pravdu litera
 w přepisována, na levém okraji připsáno zkrácené pwdu se znaménkem vsuvky na okraji i v textu
 39 tehdy] tehdi 41 pravdy] litera y opravena patrně z písmene u 43 Druhý... položen] Druhý
 kus tu || položen || geft slovosled upraven podle vložených znamének; ale i pod] y vloženo doda-
 tečně bez znaménka vsuvky 45 chválenému] chaulenemu první litera a škrtnuta 47 Z toho]
 předchází červené znaménko ¶ 48 zjevně] zziwnie 49 To] Tho 50 druhé] druhe připsáno na
 pravém okraji se znaménkem vsuvky in margine i v textu; die] diegie poslední tři litery zaškrtnány
 po večeři] powečry 52 vedli] weldli první l radováno; po večeři] powečri 54 po večeři] powečri

43 Srov. Alberigo–Wohlmut 2, s. 418: ... et non solum sub specie panis, sed etiam sub specie
 vini populum laicum passim communicent, etiam post coenam, vel alias non ieiunum, et commu-
 nicandum esse pertinaciter asserant, contra laudabilem ecclesiae consuetudinem, rationabiliter
 comprobata ...

55 obojí způsobů, by též po večeři i ještě mělo obé dávano býti lidem [po večeři]. Aníž sem já kdy komu dával tak po večeři, aniž viem koho, by to vedl, učil nebo tak obé po večeři dával. A k tomu na svědectvie dokládám se toho lidu, ješto dávno a ustavičně chodí ke mně na kázanie, jimžto na kázaní často činil sem zmienku, a o dôvody, že obci má tak
60 dávana býti Božie krev z kalichu; a nikdy sem na to jich nevedl, aby po večeři obé přijímali, neb by tak mělo býti, ani kdy sú oni to ote mne slýchali. Neb toto viem z řeči svatého Augustina: Dobré jest ustavenie a řádný obyčej, aby lidé věrní ráno súc lačni, stříezlivi hodně k té velebné svátosti se připravovali, ale ne po tělesném jědení neb pití, leč
65 v nůzi, v nemoci, kdež by bylo veliké potřebě. Aníž kto móż dověsti, bych já to vedl, aby po večeři měla dávana býti těla svátost lidem pod obojí způsobů.

Kterakžto tehdy jest, že ten Sbor konstanský, ješto se činí svatým a svatú cierkví a tak chče (!) nazýván býti, chtě potupiti přijímanie
70 Božie krve v óbci, klade sobě za založenie tu křivdu, alež bychme totižto my vedli, by ta svátost s óbojí způsobů měla po večeři | dávana D 162v býti. Mním, že z nenávisti, otsavad z Prahy jsú, tu lež sobě zamyslili. Ale sú-li múdři v tom Sboru konstanském, neměli by tomu tak lechce věřiti, až by druhú stranu slyšeli, protož poněvadž dôvody a potupenie
75 proti přijímaní Božie krve z kalichu lidem zakládají na křivdě a na lži, kto jich potupem neb jich dôvodem, kteréžto proti pravdě vedú, chce věřiti, kterak ten Sbor nemóż poblúdití a svatě všeccko ot Ducha svatého vésti, kterak jemu na všem máme věřiti, a což (!) oni řkú, za vieru mieti. Protož to potom se klade v tomto potupení a položení proti přijímaní Božé krve v óbci, do toho do všeho jest zlé domněnie.
80

Potom v tom potupení a položení stojí, že bychme to neustupně vedli proti obyčeji chvály hodnému kostela a rozumně *potvrzenému*. K tomuť *otpoviedám*, že jestli neustupně vésti něcco všetečně z pýchy, něcco nepodobného jednati a v tom se utvrditi, ačť pevným toho ižád-

55 po večeři¹] povečry; po večeři²] powečri 56 Aníž] *těsně před A je radováno a; za slovem Aníž následují škrtnutá slova viem koho; komu] za písmenem k radováno jedno písmeno; po večeři] powečri 57 po večeři] pouečry 58 chodí] chody 60 po večeři] powečri 64 jědení] giedění 65 móż] mʒ 66 po večeři] pouečri 68 Kterakžto] *předchází červené znaménko ¶; tehdy] tehdi; se] šie slovo připsáno na levém okraji se znaménkem vsuvky 71 měla] mila e připsáno na dolním okraji textu pod písmenem i; po večeři] powečry 77 všeccko] w'fcko 78 řkú] řzkau a radováno; za ... 79 mieti] // mieti // zawieru slovosled upraven podle vložených znamének 79 potupení] potupenie *koncové e škrtnuto 82 chvály] chwa na pravém okraji připsána slabika ly se znaménkem vsuvky; potvrzenému] potwrzev 83 odpoviedám] odpowidam***

62 Srov. níže s. 100, ř. 262 Aurelius Augustinus Ad inquisitiones Januarii liber primus, seu Epistola LIV, c. VI, § 8, MPL 33, col. 203: Namque Salvator ...

ným pravým rozumem, nižádným jistým a pravým písmem nedati sě 85
svěsti, takt' ač bohdá tuto nic nevedem neustupně, nic všetečně, ani to
máme věsti z pýchy; než čekali sme proti tomuto kusu pevných dóvo-
dův z zákona Božieho a proti tomu pravého rozumu, *mohl-li* by kto vy-
nésti, že bychme rádi slyšeli až do sie chviele, a ještě nikdy nemohli
sme ot ižádných mieti ani písma, ani rozumu pravého a upriemého proti 90
tomu. Znáť to, že sě nejedni pokúšějí a pokúšěli sú se proti tomu psáti,
ale nic sú statečného neučinili, neb ktož má pravý rozum v Písmě a jich
otporu vidí, ten to vplně shledá. Aniž toto potupenie konstanské móż
D 163r zkaziti tohoto tu kusu, neb upriemo nemóż to křivé potupenie mieti | za-
loženie na samé pravdě zákona Božieho; než berú sobě na pomoc tu 95
křivdu, to jest, bychme my vedli, aby ta drahá svátost byla dávána
lidem po večeri pod obojí způsobú, jakožto Kristus obě po večeri je dá-
val; jakož sě v dole shledá, že to potupenie nemóż mieti proti pravdě
pravého založení. A ktožť sě Boha bojie a upriemě k němu hledie, jeho
přikázanie zachovávají, dáť jim duch Božie pravdy poznati všecy 100
chytré otporu proti Božie pravdě, na čemť jim schásie (!), a v čem
nemohú proti pravdě. Než na některéť pro jich pýchu a pokrytstvie při-
cházie spravdivá pomsta, žeť pravdě neuvěřují, pakliť k nie některak
přistúpají *některí*, ale když přidú chytřě otporu neb hrózy a pótky, tehdy
na té pravdě pochybují, oblevují neb otstupují konečně. Rač nás, Pane, 105
zachovati, abychme ot tvě pravdy nikdy neotstúpili.

Pakli to slove neustupně, když kto majě Boží pravdu a proti nie
nemóż mieti ižádného důvodu a o té pravdě má pevné a jisté písmo
v zákoně Božiem a nechce ot nie ustúpiti *pro ižádné* hrózy ani pótky
ani které chytrosti lidské? Tak neustupně a *dobřě* vedl jest Boží pravdu 110
Mistr Jan Hus; takéž, milý Pane Bože, rač dáti tuto i jinú Boží pravdu
věsti řádně neustupně, abychme ot nie až do smrti neustupovali.

Než když tu dále sě die, že bychme to vedli proti obyčejí kostela
chvály hodnému, rozumně potvrzenému. Odpověď k tomu jest, že mie-
ní-li sě tuto skrzě kostel Sbor nynějšého žakovstva ot Božie lásky 115

87 z pýchy] zápichy první písmeno i škrtnuto 88 mohl-li] mohhly 89 rádi] radý; nikdy] nikdi
91 sě] fie slovo vepsáno interlineárně se znaménkem vsuvky; sú] fu slovo připsáno na pravém
okraji se znaménkem vsuvky 97 po večeri¹] povečeri 100 zachovávají] zachowagi na pravém
okraji připsáno wa se znaménkem vsuvky 102 pokrytstvie] pólřitřtuie písmena ři podtečkováním
zrušena a na levém okraji připsáno kri se znaménkem vsuvky; přicházie] přicház'e druhá litera i
vepsána 103 neuvěřují] ne'vievřugi první litera u nadepsána nad literou e se znaménkem vsuvky
104 některí] niektři; když] kdiz 105 pochybují] pochibugie e škrtnuto 109 pro ižádné] proyzdne
110 chytrosti lidské] na pravém okraji připsáno znaménko +; dobřě] dořie 111 takéž] takez slo-
vo vepsáno interlineárně se znaménkem vsuvky; tuto...jinú] tuto g yginu první litera g škrtnuta
113 že] předchází červené znaménko ¶ 114 že] následují škrtnutá slova ot Božie lásky; mieni-li]
mienily

- ustydělého, ješto miluje více svěť, lakomstvie, pýchu, *chválu* i jiné mnohé neřády *najvětčie*, tehdyť znám, že dávati a přijímati lidem Boží krev z kalichu podlé ustavenie Pána Jezu Krista jestiť proti obyčejí toho kostela, to jest toho Sboru žákovského, ot Božie lásky usydělého, ješto D 163v
- 120 lásky nemajíc pracovati o spasenie lidské, složili a otjali sú najdražšie pitie posvátné velmi užitečné a k spasení lidskému vydané a uvedli sú sobě obyčej, aby jedno posvátný *chléb* neb pokrm lidem bez *druhého*, totiž bez posvátného pitie v způsobě vinné rozdávali. Ale ten obyčej od toho pokrytého kostela uvedený neniet' hoden *chvály*, jakožť Sbor konstanský v tom svém nepravém potupení klade, nebť jest ten obyčej proti
- 125 Čtení a proti naučení a *navedení* apostolském (!) i staré cirkve svaté, aniž ten obyčej také jest rozumně *potvrzený*, neb což jest proti zákonu neb Čtení Božiem (!) neb vidění apostolském (!), jest proti rozumu Ducha svatého, protož neniet' to obyčej rozumně potvrzený.
- 130 Pakli skrzě kostel tu znamená sě sbor Božích volených křesťanův v lásce Božie a v zachovávaní Božieho přikázanie, kteréžto Duch svatý zpravuje, kterýžto již jest z mnoho povolených, málo velmi volených a vybraných; a ti jedni sú byli dřieve na světě zde a ti slovú stará cirkve svatá neb starý svatý kostel. Někteří sú nynie chudi, pokorni od
- 135 světa potupenie a těmť jest otjato to jméno cirkve svatá jednaním chytrým satanovým a přeneseno na pyšné milovníky světa tohoto, svatokupce, lakomce, kuběnáře, pokrytce. Protož i řku, že Boží krev dávati z kalichu lidem nenie proti obyčejí kostela starého svatého, {to jest staré cirkve svaté, plné Ducha svatého}, neb ta stará cirkve svatá
- 140 nedržela toho zlého nynějšího obyčěje, byť dávala lidem toliko pod

116 *chválu...jině*] *chawalu* y gine *první litera a škrtnuta* 117 *najvětčie*] *naywyetceze* připsáno se znamením vsuvky a červeným podtržením na dolním okraji jako náhrada nečitelného a škrtnutého slova v textu; tehdyť] *tehdit* 118 *proti obyčejí*] *proti oē običegi* 119 *ustydělého*] *vřtidleho* 122 *chléb neb*] *slovo chleb nezřetelně škrtnuto a slovo neb vloženo interlineárně se znaménkem vsuvky; druhého*] *duhelho* 124 *chvály*] *chawali první litera a škrtnuta* 126 *naučení*] *naučni písma čni podtečkováním zrušena a na pravém okraji nahrazena písmeny czeni; a navedení*] *anavedenie druhé písmeno e škrtnuto* 127 *potvrzený*] *potwřfeny* 128 *vidění*] *videni* 129 *svatého*] *řwatheho první litera h škrtnuta kolmicí; protož*] *přořtoz písmeno r vloženo bez znaménka vsuvky* 130 *Pakli*] *předchází červené znaménko ¶* 132 *z mnoho*] *za předložkou následuje škrtnutý začátek (pravděpodobně litera m) nedokončeného slova* 133 *slovú*] *řlowu zapsáno nečitelně, škrtnuto, na pravém okraji připsáno řlowu* 136 *satanovým*] *řathanowim* 137 *i řku*] *řřku zapsáno nečitelně, škrtnuto a vedle slova na pravém okraji napsáno yrzku* 138 *kostela...svatého*] *na pravém okraji marginálie se znaménkem vsuvky na okraji i v textu: = to geřt] stare cyer|kwe řwa|te plne| ducha řwa|teho; starého*] *řtareho slovo připsáno na levém okraji se znaménkem vsuvky na okraji i v textu*

132 *Srov. Mt 20,16; 22,14.*

první způsobu, a ne pod druhú, ale měla jest dobrý a svatý obyčej podlé Čtenie svatého dávati lidem pod obojí způsobu.

D 164r Aníž to dávanie tako pod obojí způsobu jest proti nynějšiemu právě svatému kostelu, to jest proti Božím voleným pokorným | potupeným ot světa, neb těch jest málo a všudy mají veliké uzlosti, a chtěli-li by to tak vésti, tehdy pokrytá močná (!) k světu cierkev, ješto se činí svatá na tom, jakožto i na jiném dobrém, velmi jim překážie (!) a toho nechce, což jest na nie, nikoli dopustiti, protošť i pohoní, jímá, mučí, otpravuje, hrozí, kacéruje a pro tu pravdu za *kacieře* otsuzuje. Avšak ještě nejedny Božie sluhy na ty se hrózy neobracují, ale z óbcě jedni cělú svátost s óbojí způsobu přijímají a Boží kněžie ve jmě Božie tak dávají, doufajíť v Pána Ježíšě, a v kterýcht' jest nynie Duch svatý a to poznávají, tiť ižádneho nynějšieho obyčěje proti Čtení nepotvrzují z Ducha svatého, nebť Duch svatý nebude proti Panu Ježíšovi ani sám proti sobě. Protož což jest dříve svatý kostel vedl Duchem svatým ze Čtenie, jižť v nynějšiem duchovníem Božiem kostele, to jest v Božích volených, Duch svatý nikoli nebude proti tomu. Pakliť kteří moční (!), bohatí, pokrytí to ukládají proti tomu, toť již nenie ot ducha pravdy, ale ot ducha lživého.

Dále die Sbor konstanský v tom svém potupování proti nám, kterýžto obyčej „jakžto svatokrádežní zatvrzenie zkalti mienie,“ totižto ten ot nich chválený obyčej obci Božie krve nepřijímati z kalichu v způsobě vinné, než toliko v *prvnie* způsobě posvátné přijímati. Znam to, že s Boží spomocí rádi bychme vvedli to, aby obé vedlé Božieho ustavenie bylo lidem Božím dáváno, a ten obyčej obci v druhé způsobě Božie krve pítí nedávati rádi bychme zkazili, *když* bychme mohli najviec. Neb ač jest jim chválený podlé jich súdu, avšak před Bohem podlé súda staré cierkve jestiť proti zákonu Božiemu, a mám za to, žeť to je svatokrádec (!), leč by mě kto lépe naučil z zákona Božieho, jehož mi se nezdá, neb tu v tom zlém obyčěji | otjata jest duchovníe a posvátná věc velmi potřebná obci k spasení; a to kteraks skrytě neznamenitě

142 Čtenie] čtnie 143 Aníž] *předchází červené znaménko ¶* 146 tehdy] tehdi; čini] čni
148 otpravuje] ot prav^uge u *vloženo se znaménkem vsuvky* 149 za kacieře] zakačierie; ještě] *geště i vepsáno bez znaménka vsuvky*; nejedny] neg.dnŷ e *vloženo se znaménkem vsuvky* 150 na ty] nati; hrózy] hrofy 153 Čtení] čtⁿi *litera e vložena se znaménkem vsuvky* 155 svatý] fwati; svatým] fwatim 156 Božiem] boži^em *litera e vložena se znaménkem vsuvky* 158 pravdy] prawdi 159 kterýžto] kteřyz to *předchází červené znaménko ¶* 160 obyčej] obic^ei *druhé písmeno i vepsáno interlineárně se znaménkem vsuvky*; totižto] *předchází červené znaménko ¶* 161 chválený] chwaleni 162 v prvnie] wprnie 165 rádi] rady; když] kdz 166 Neb] Nebi *litera i škrtnuta*; chválený] chwaleny^e *poslední písmeno škrtnuto tenkou svislou čarou*

160 Srov. Alberigo–Wohlmuth 2, s. 418: ... tamquam sacrilegam damnabiliter reprobare conatur ...

před obcí křesťanskú sprostnú, a to skrze lenost a netbánie žakovstva o spasenie lidské a chytrast satanovu, jako kdyby některým v domu bylo dáno jídlo a pitie drahé, *a když by* v domě v noci zesnuli, zloděj přída, ukrál by skryté to pitie tak drahé a velmi zdravé; též volené obci
 175 Božie dáno jest drahé jídlo posvátné v prvnie způsobě, neb tu sám Pán Jezus tu se dáva za pokrm a za živý chléb pod způsobú zevnitř chle-
 180 benú. Protož tě řekl Kristus: „Vezměte a jezte“ v té prvnie způsobě, a tu neřekl jest „píte“. A druhé dáno jest drahé pitie nebeské obci duchovnie a posvátné, protož pod způsobú vína řekl jest Kristus: „Píte z tohoto
 185 všichni,“ a neřekl jest tu „jezte“, ale „píte“. A pak ti pohřiechu nevěrní kličíúci majít' to pitie obci Božie dávati věrně, jakož jim jest ustaveno; otjali sú obci, aby obec toho zapomněla přijímati, a ti kličíúci netázali obce ani jie sú pravili, má-li to drahé pitie tak píti, ani jie k tomu při-
 190 zvali, jako Bóh prikázal ve Čtení. Protož mám za to, žeť jest svato-
 185 krádež takto pitie duchovnie a posvátné otrrhnutí obci křesťanské. Protož nedarmo ve Čtení svatého Jana die Kristus: „Cožť jich jest koli vešlo, zlodějit' sú a lotři.“ Poněvadž svatokupečtvie (!) téměř všudy se jest rozmnožilo, že již nemóz nikděž po křesťanstvu v biskupstvie, prelátstvie, farářstvie ižádný vjíti bez svatokupečtvie (!); a jiná mnohá
 190 zlost se rozmnožila velmi v žakovstvu, lehcě také i tento *svatokrádež* stal se jest ot žakovstva, že totižto sú otjali tak drahé a zdravé pitie obci, jakožto o sbožie tělesné oklamali sú i chudé, i bohaté a ještě klamají a otrrhli sú byli ot obce věrné kázanie z zákona Božieho, mluviece lživé divy, zázraky a své nálezky a prikázanie lidská na své užitky, a tak li-
 195 dem zákon Boží byl jest otjat, takéž i toto se je mohlo státi a pohřiechu stalo se jest, že ti, ješto měljiechu to drahé pitie božské obci dávati a k němu zváti a podávati, tu sú to zmeškali a obci otjali a tak svatokrá-
 195 deže dokonali. A k tomu podobně mluví Decretum, to jest uloženie neb ustavenie Gelazia papeže De consecracione distincione 2^a, takto die: D 165r

172 kdyby] kdibi 173 a²...by] akyzbi na horním okraji připsána litera d se znaménkem vsuvky, které je v textu na nesprávném místě mezi a a k; v noci] na levém okraji značka + 175 drahé] drahe připsáno na levém okraji se znaménkem vsuvky a ohraničeno nahore i dole červenou čarou 178 píte] následuje škrtnuté nedokonené slovo ~~wfi~~ 179 protož] protoz' poslední litera slova nečitelná, nad ní nadepsáno zřetelné z 180 pohřiechu] pohrziechm škrtnutím posledního dříku litera m opravena na literu u; nevěrní] newiernie poslední litera e škrtnuta 183 přizvali] při nadepsáno se znaménkem vsuvky 184 svatokrádež] fwathokradecz c radováno 185 takto] tak^o slabika to nadepsána se znaménkem vsuvky 189 ižádný] yzadni; vjíti] za slovem škrtnuto chybně opakované slovo ~~nemoz~~ 190 svatokrádež] fwalokradecz litera c radována 192 a ještě] ageft^o koncová písmena ye vepsána do mezery mezi slovy 197 svatokrádeže] fwathokradecz

177 Mt 26,26. 179 Mt 26,27. 186 J 10,8.

„Shledali sme, že někteří přijmúc svatého Božieho těla částku, totižto 200
 posvátnú chlebnú, od kalichu svaté krve se zdržují, kteřížto bez pochy-
 benie, že neviem, kterými pověrky učie se, aby k tomu přivazovali,
 a nebo *cělú* svátost ač přijímají, a nebo ot celé ač sú otnuceni. Neb roz-
 dělenie též jednostajné svátosti bez velikého svatokrádezie nemóž
 býti.“ Ej, vidíš, žeť toto svaté ustavenie die, že v té celé svátosti 205
 přijímati jedno prvnie bez druhého jest svatokrádež. Ale protivníci
 chytří a učení proti té pravdě řkú, že to má o samých kněžích rozuměno
 býti. Než pravda jest, když knězie nechtie sprostným lidem obého dáti,
 ani žádají než toliko jedno prvnie, tehdy sprostní lidé nejsou tak vinni
 svatokrádežem jakžto knězie, ješto děléc jedno ot druhého, toliko 210
 prvnie jim dávají přijímati. Pakli dějí, že tak o kněží má to-li co roz-
 měno býti, aby kněz na mši, když jedno přijímá, aby i druhé přijímal,
 pakli dělí prvnie ot druhého, prvnie přijímaje bez druhého, svatokrádež
 činí jako ti, o nichžto psal jest Gelazius papež; psal-li že tehdy Gelazius
 o některýchto kněžích toliko, že *když* sú slúžili mšě a přijímali toliko 215
 první způsobu bez druhé, kam tehdy druhú dievali, zdali sú snad lidem
 dávali, neb když sú jie sami nepřijímali, kamť by ji dievali jinam, jedno
 žeť sú lidem dávali. A poněvadž kněz k své duši na spasenie nemá té
 celé svátosti ot Pána Krista ustavené děliti, tak aby jedno přijal bez
 druhého, jinak nežli Kristus ustanovil, takéž kněz tu svátost duši kaž- 220
 dého svého bližnieho dávajě nemá děliti jednoho ot druhého, tak aby
 jedno bez druhého dával proti ustavení Pána Krista, aby se nedopustil
 svatokrádeže. A z téhož mním, z óbcě každý věrný moha obé mieti v té
 celé svátosti nemá své dušě tuť nic ujímati a jednoho bez druhého
 D 165v nepřijímati, | když móž obé mieti, ale obé přijěti, jako Kristus ustanovil; 225

200 částku] čaľku t vepsáno se znaménkem vsuvky 203 cělú] tielu opraveno podle smyslu a kon-
 textu; ot celé] otc'ele 204 bez velikého] bezvelikého písmeno e vloženo se znaménkem vsuvky
 208 když] kdiz; dáti] davati wa škrtnuto 209 tehdy] tehdi 212 když] kdiz 215 když] kdz
 216 tehdy] tehdi 217 když] kdiz 218 té] the 219 tak] slovo připsáno na pravém okraji se zna-
 ménkem vsuvky místo zaškrtného nečitelného slova v textu 221 nemá] nemá koncové m škr-
 nuto a podtečkováním zrušeno 223 každý věrný] kazdi wierni

200 De consecr. D. 2 c. 12, Friedberg I, col. 1318: [Geladius Papa Maiorico et Iohanni Episco-
 pis]: Conperimus autem, quod quidam sumpta tantummodo sacri corporis portione a calice sa-
 crati cruoris abstineant. Qui proculdubio (quoniam nescio qua superstitione docentur astringi),
 aut integra sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur, quia diuisio unius eiusdemque miste-
 rii sine grandi sacrilegio non potest prouenire. 207 Srov. De consecr. D. 2 c. 12 Glossa ad verba
 aut integra, Corpus iuris canonici in tres partes distinctum, glossis diversorum illustratum ... I,
 Lugduni 1671, col. 1917: hoc intelligo de conficiente. Na tento výklad se v souvislosti s kanonem
 Comperimus odvolává Ondřej z Brodu (srov. Andreas de Broda, Tractatus de sumptione. In:
 Kadlec, Jaroslav: Studien und Texte zum Leben und Wirken des Prager Magisters Andreas von
 Brod, Münster 1982, s. 185).

jinak sám sobě té velebné svátosti ujímajě neb ukrádajě, strach jest, byť v svatokrádež neupadl, a zvláště ten, ješto to již zná a móż toho dojíti; a řeč Gelazie nečiní zvláště zmienky o knězi, než řeč ta chýlí se na ty, kteří by koli byli, ješto celú majíc neb mohúc mieti svátost, a přijímali
 230 by první bez druhé; buď knězie, neb lajci věduce to svatokrádež činie podlé řeči toho svatého Gelazia.

Dále die konstanský Sbor: „Proti tomu bludu spasenie věrných mienie opatřiti mnohých doktorov Božieho i lidského práva, z takým rozmyslem oznamujě a konečně *i říká.*“ Poznávajte, Boží volení, kterak
 235 ten Sbor v tomto potupování řkúc, jako by chtěli v tom lidské spasenie jednati, avšak toto jest vedla stará cierkev svatá Duchem svatým ze Čtenie a ustavenie Pána Jezu Krista. A veliký svatý Pavel vzav to ot Pána Ježíše, tak jest dal obci korintské a řekl jest netoliko kněžím, ale i lajkóm: „Zkus sebe sám člověk a tak z toho chleba jez a z toho kalichu pí“; a tak ta obec obé jě přijímala, a když úmyslem dobrým a pokorným srdcem sebe zkušujíc tak sú přistupovali, na tom sú neblúdili; a již pak tento Sbor to bludem nazývá. Neb die konstanský Sbor: „proti tomu <bludu> spasenie věrných mienie (!) opatřiti“ a tak to za blud má, což jest Kristus <s> *svými* apostoly vedl i po nich stará cierkev svatá.
 240 Kterakž tehdy ten Sbor v pravdě móż řeči, že to, co vede a potupujě, ot Ducha svatého potupujě. Ale Pane Ježíši, přispoř nám pravé viery, ať bychme v tom tobě i tvým věrným apostołóm a potom svaté cierkvi staré i jich Písmu i skutkóm vice věřili nežli tomuto Sboru tak Božie pravdě protivnému.

Dále Sbor die ten, „že ač kolivěk Kristus po večěři ustanovil jest a svým apostołóm dával pod obojí způsobú chleba i vína tu velebnú svátost, avšak mimo to svatých práv | hodné stvrzenie a potvrzenie oby-
 250 čěj kostela zachovával jest a zachováva, že táž svátost nemá po večěři býti svěcena ani po jedení ot věrných má brána býti, jedné v příhodu

D 166r

226 svátosti] fwatofty 230 první] prwny; knězie] kniezie 231 Gelazia] Galazia *první a opraveno na e* 233 z takým] ztakm *opraveno nezřetelně tenkým tahem na ztakym* 234 i říká] vtieka *opraveno podle předlohy* 237 to] tho 242 to] tho 243 bludu] *interpolováno podle latinské předlohy* 244 s svými] Swymi 250 Dále] *na levém okraji značka +; ač kolivěk] aczko^{li}wiek slabika li vepsána se znaménkem vsuvky* 252 to] ~~tho~~ *pod škrtnutým slovem připsáno na dolním okraji to; svatých] fwatich* 254 věrných] wiernich

232 *Srov.* Alberigo–Wohlmuth 2, s. 419: ... adversus hunc errorem salutí fidelium providere satagens, matura plurium doctorum tam divini quam humani iuris deliberatione praehabita, declarat, decernit et definit ... 239 1 K 11,28. 250 *Srov.* Alberigo–Wohlmuth 2, s. 419: ... quod licet Christus post coenam instituerit, et suis apostolis ministraverit sub utraque specie panis et vini hoc venerabile sacramentum, tamen, hoc non obstante, sacrorum canonum auctoritas laudabilis, et approbata consuetudo ecclesiae servavit et servat ...

nemoci a neb v jinú potrebu ot práva *neb* kostela *poručení* neb do- 255
 puštěnů.“ Toť jest pravda, neb dva kusy v té sta řeči: První, že Kristus
 dával jest po večěři pod obojí způsobů, a toť každý věrný má držeti.
 Druhý kus jest: Avšak potvrzený obyčej kostela jest, že zachovává, aby
 táž svátost nebyla po večěři svěcena ani ot křesťanův po večěři přijímá-
 na, jedné v příhodu et cetera, jako napřed se die. Toť jim také pójčují, 260
 jakož s tím se sjednává svatý Augustin in libro Responsionum ad Ja-
 nuarium takto řka: „Spasitel náš tím pilnijě ostavil a za velikú věc poru-
 čil, naposledy to chtěl jest v srdce vložiti a v pamět učedlníkóm, ot
 nichžto na utrpenie smrti jednak mějieše otjíti a v ta doby teprv toho
 chtějě zpraviti a naučiti. Protož neslušie tupiti ani haněti obečnú (!) 265
 cierkev svatú, že ot lačných před jedením i pitím přijímána bývá ta
 velebná svátost, neb tak se jě líbilo Duchu svatému, aby na počestnost
 a ke cti tak velebné svátosti prvé v usta křesťanova Božie tělo vešlo
 nežli jiné zevnitřnie krmě. A po všem světě ten obyčej zachovávají, ne-
 bo ani proto, že Pán Ježíš po krmiech dával jest, takéž bratřie křesťané 270
 obidující neb večěřejíce k té se svátosti mají sbierati, neb tak jakž to sú
 činili, kteréžto svatý Pavel die: „Kdy se sbieráte vespolek, sčěkajte,
 lačnie-li kto, aby pak doma *byl* jedl, totižto potom abyšte se na otsúze-
 nie nescházeli.“ Toť řeč svatého Augustina.

Ale po té pravé řeči to potupenie konstanské takto píše: „Jakožto 275
 ten obyčej pro výstrahu některých nebezpečností a pohoršení rozumně
 jest vveden, to jest aby lační ne po večěři ani po kterém jedení tu

255 neb kostela] *neb* kořtela b *škrtnuto a podtečkováno*; poručení] por|čenu 257 každý] kazdi
 260 pójčují] *pojezi* na čáru škrtnu připojena na pravém okraji náhrada poyczugi 263 učedlní-
 kóm] *vciedlnýkom* 265 chtějě] chtie gie 270 křesťané] *krzeřtano koncové o je přepsáno na e*
 272 svatý] *švati* 273 byl jedl] *bjl* *gedl slovo bil podtečkováním zrušeno*

262 Aurelius Augustinus, Ad inquisitiones Januarii liber primus, seu Epistola LIV, c. VI, § 8, MPL 33, col. 203: Namque Salvator quo vehementius commendaret mysterii illius altitudinem, ultimum hoc voluit altius infigere cordibus et memoriae discipulorum, a quibus ad passionem digressurus erat. Et ideo non praecepit quo deinceps ordine sumeretur, ut Apostolis, per quos Ecclesias dispositurus erat, servaret hunc locum. Nam si hoc ille monuisset, ut post cibos alios semper acciperetur, credo quod eum morem nemo variasset. Cum vero ait Apostolus de hoc Sacramento loquens, Propter quod, fratres, cum convenitis ad manducandum, invicem exspectate. Si quis esurit, domi manducet, ut non ad iudicium conveniatis. 275 *Srov. Alberigo-Wohl-muth 2, s. 419: ... quod huiusmodi sacramentum non debet confici post coenam, neque a fide-libus recipi non ieiunis, nisi in casu infirmitatis, aut alius necessitatis, a iure vel ab ecclesia concesso, vel admissio. Et, sicut haec consuetudo ad vitanda aliqua pericula et scandala rationabiliter introducta est, sic potuit simili aut maiori ratione introduci et rationabiliter obser-vari, quod, licet in primitiva ecclesia huiusmodi sacramentum reciperetur a fidelibus sub utraque specie, tamen postea a conficientibus sub utraque et a laicis tantummodo sub specie panis suscipiatur ...*

svátost přijímali takovou, neb věcí mohlo jest příčinu uvedeno a rozum-
 ně zachováno býti, že ač koli v prvnie cierkvi svaté táž svátost byla jest
 280 přijímána pod obojí způsobu ot věrných křesťanův, | totižto i lajkův, D 166v
 avšak potom od kněží pod obojí způsobu a ot lajkův toliko pod jednu
 způsobu chleba ta má svátost přijímána býti.“ To konstanské vyřknutie
 má v sobě dva kusy: První kus jest, že v prvnie cierkvi svaté ta svátost
 byla jest přijímána pod obojí způsobu ot věrných křesťanův. Druhý kus
 285 jest, že potom již od kněží pod obojí způsobu, a ot lajkův toliko pod
 jednu způsobu chleba má přijímána býti. Ej, ta dva kusy sú sobě odpor-
 ná a první kazí druhý a první pravý ukazujě, že je druhý křivý a nepra-
 vý, neb poněvadž, jako die první kus, v první cierkvi svaté ta svátost
 byla jest přijímána pod obojí způsobu ot věrných křesťanův, totižto
 290 i lajkův, a ta prvnie cierkev svatá byla jest plna Duchu svatého, a to jest
 vedla, co jest od Pána Jezu Krista i jeho ducha pravdy zvláště v těch
 pilných věciech *spasitedlných*, jakožto o přijímaní té velebné a celé
 svátosti, a rozuměla právě Duchem svatým, že je to Božie ustavenie ve
 Čtení o přijímaní té celé svátosti, že má dávana býti pod obojí způsobu
 295 obecním křesťanóm, a k tomu že to má trvati tak až do súdného dne,
 jako die svatý Pavel: „Kolikrát koli budete jiesti ten chléb a kalich Pána
 píti, smrt Pána budete zvěstovati, až i přide,“ to jest až do příštíe súd-
 ného dne; tehdy ktož by koli jinak, protivně rozuměl tomu ve Čtení
 ustavení a jinak proti tomu vedl, nežli ješto jest prvnie cierkev svatá
 300 Duchem svatým rozuměla a vedla, ten by bludně rozuměl i vedl v skut-
 čie (!). Ale že Sbor konstanský v tom svém potupení o tom ustavení té
 celé svátosti jinak vede proti tomu, co jest prvnie cierkev svatá Duchem
 svatým rozuměla i vedla, neb ona prvnie cierkev pod obojí způsobu
 lidem dávala jest, a tak jest rozuměla Čtení Duchem svatým, že tak má
 305 obé dávano býti a to pro izádné nebezpečensvie nemá opuštěno býti,
 a tento pak nynější Sbor netak, ale jinak proti tomu rozumie, že totižto
 obecním lidem nemá než pod způsobu chlebnú ta svátost dávana býti,

278 věcí] *wieci* 280 věrných] *wiernich* 283 kusy] *kullí* 284 věrných] *wiernich* 286 kusy] *kullí* 287 je] *gie* 292 věciech] *wiecyech* *připsáno na levém okraji v červeném rámečku a se znaménkem vsuvky v textu místo škrtnutého ~~wiech~~*; *spasitedlných*] *[pallit°d]lnch písmeno e nadepsáno se znaménkem vsuvky na nesprávném místě* 293 a rozuměla] *arozuniela*; *svatým*] *[w]atim* *ustavenie*] *[w]stawenie počáteční w opraveno na v škrtnutím první kličky* 295 křesťanóm] *krzeftanom upraveno podle dalších výskytů; písmeno m vytvořeno doplněním původního n přidáním jednoho dřívku* 298 tehdy] *tehdi*; ve Čtení] *v°čtení první litera e nadepsána se znaménkem vsuvky* 300 svatým] *[w]atim* 301 o tom] *o otom první písmeno e škrtnuto a radováno; té] na konci slova radována jedna litera* 303 svatým] *[w]atim* 304 lidem] *připsáno na levém okraji v červeném rámečku se znaménkem vsuvky; svatým] [w]atim*

296 1 K 11,26. 297 *Srov.* Glossa interlinearis ad 1 Cor. 11,26 ad verbum veniat.

a tak vede. Ona cierkev prvnie, ješto' jest *měla svatější* sbor, nechtěla jest opustiti toho obého dávanie pro ižádné nebezpečnostvie, a to jest vedla múdrostí Ducha svatého; a tento jinak pak Sbor rozumie a vede, že pro nebezpečnostvie druhá způsobá obci nemá dávana býti, poně-
D 167r vadž | tehdy rozum tento jest jiný, otporný proti onomu rozumu, a to vedenie jest proti onomu vedení onen sbor první podlé řeči svatého Pavla držel jest, že to obé dávanie má trváno býti až do súdného dne, a tento konstanský Sbor die, že to nemá býti. Vede-liž tehdy tento Sbor toto ot Ducha svatého a onen někdejší první také ot Ducha svatého a ot Pána Krista, tehdy Duch svatý jest sám proti sobě a Kristus se sám v sobě dělí v svém království a tak by se jeho království zkazilo a věčně by trvati nemohlo; zač by tehdy naše viera stála? Ale žeť to nemož býti, a také nenie podobné, by prvnie *cierkev* svatá to zle a ne ot Ducha svatého, aby to obé dávajíc, nepravě vedla, protož musíme říci, ač máme pravý rozum a vieru Pána Krista, žeť na tom nynější Sbor blúdí a nepravě na tom vede a neslušie věrným křesťanóm na tom jich potupenie přijímati, ale slušie zavrci ot věrných jakožto bludné proti Bohu i jeho svatým. A inhed toho bludu nepodobný a velmi mdlý dódvod mají a kladú řkúc, jakožto dávanie té celé svátosti po večěři ot Pána Krista neb potom ot jiných proměněno jest ot cierkve svaté, aby již ne po večěři ani po kterém jedení neb pití tělestném, ale lačni súde křesťané aby tu svátost přijímali; tak podobně mohlo se státi a stala se jest proměna, aby tu, kdež dřeve dávano jest lidem pod obojí způsobú, již pod jednu chlebnú bylo jim dávano. Nic tiem svého pevně nemohú dovésti, když jiného pevného písma nemohú mieti, neb je Kristus neustanovil, aby ta svatá svátost po večěři byla dávana, kolikrát koli bude dávana, ač koli Kristus v tom ustavení dal jest jednu po večěři. Ale to jest ustaveno ot Pána Boha, aby ta cělá svátost pod obojí způsobú byla přijímána od obce až do súdného dne, jakož jest to již napřed | řečeno; protož ono, že někda Kristus jest po večěři dával, a již ne tak, ale lačným dáva, to hodně mohlo se jest proměnití, ale to dávanie celé svátosti obci pod obojí způsobú že jest ustaveno, aby bylo dřieno až do súdného dne, to nemož již podlé Čtenie ani podlé Boha proměněno býti až do súdného dne, protož velmi jestit' jich dódvod nepodobný a nenie rovné

308 vede] ~~wede~~ wede; měla] mi^el^a | připsáno na konci řádku velmi nezřetelně; svatější] swatiellí
312 tehdy] tehdi 313 vedení] wedeny; onen] a onen prawy slova a, prawy zrušena 318 a¹ ...
království] ~~atak by fie geho kralowstwie~~ atak bi fie | geho kralowstwie první *dittografická skupina slov zrušena* 320 cierkev] cierkem 322 blúdí] bludy 323 věrným] ~~swy~~nym wiernym první slovo zrušeno; křesťanóm] krzeřtanom *upraveno podle jiných výskytů* 324 věrných] wiernich
325 nepodobný] ~~p~~ nepodobny *písmo p škrtnuto* 326 kladú] kladu *zdvojené II přepisováno*
328 ani] any 331 Nic] nycz 334 dal] da' *litera l vepsána interlineárně* 337 večěři] weceřy

jedno k druhému, jakož by oni chtěli, neb jest veliký rozdiel jednoho *od druhého*. Než aby se lépe rozumělo, slušie znamenati, že při té velebné božské svátosti některé sú věci zevnitřnie, ale ne vnitřnie, jakožto mies-
 345 to, čas, že totižto Kristus dával jest v tom místě našem v jednom domě a v čas po večeři, a mnoho jest jiných *příčin* zevnitřních, kteréžto pří-
 činy při té svátosti mohú proměněny, jiné a jiné býti, aniž je Kristus to ustanovil, aby ty zevnitřnie věci a příčiny při té svátosti též a ne jiné byli (!) zachovány. Neb to nemóž býti, by to též místo ještě v témž
 350 domě v Jerusalemě v túž hodinu po večeři ta svátost byla posvěcena a lidem dávana, protož ihned Kristus nechtěl jest toho vstanoviti (!) ani přikázati, neb jiným a jiným v jiné a v jiné zemi *musí* mieti jiné a jiné místo i jinú hodinu pro rozličné příčiny. Protož žeť již v tom domě a v túž hodinu po večeři nedává se lidem, jakož jest Pán Kristus dával,
 355 ale v jinú chvíli ráno lační i v jiném místě přijímají, a toť jest mohlo a mělo i musilo jest proměněno býti. Ale některé sú věci (!) vnitřnie v té svátosti, ješto slušěj k té svátosti a k celosti i k vnitřnie podstatě té svátosti, jakožto jest posvátné jiedlo neb pokrm v chlebné formě a posvátný drahý nápoj pod formú vína; ty dvě věci sú vnitřnie té svátosti
 360 a slušěj k celosti té svátosti, tak *když* které věci nenie tu z těch dvou věcí, již nenie celá svátost ani jest tu celá podstata té svátosti; a jakž se otejme jedna polovice posvátná té svátosti, tak již nebude táž celá a plná svátost, jakožto kdyby pól člověka pryč se oddělilo a bylo zavrženo, již to, čo (!) by zóstalo, nebylo by celý člověk; takéž nápodobně
 365 slušie rozuměti o té *celé svátosti*, kteréžto s celú svú vnitřní podstatú Pán Kristus jest ustanovil, aby tak cíle a vplně byla přijímána ot obce Božie, jakož tak někďajšie prvnie | svatá cierkev jest rozuměla i vedla D 168r a ještě má to vedeno býti až do skonanie *světa*, protož ten důvod konstanský nehodit' se.
 370 Hodně jest proměněno, aby již potom po večeři nebyla dávana ta svátost, jako je Kristus dával po večeři, ale ráno lačným krom v nemoci, neb jiné *mizeře* neb příčiny podobné, protož také k tomu podobně

342 od druhého] odruhého 344 sú] na konci slova radována jedna litera 346 příčin] příčím; příčiny] příčini 348 příčiny] příčini 350 po večeři] povečry 352 jiným] gynim; musí] mušie konec slova korigován na y; poslední písmeno e škrtnuto 353 hodinu] hodynu; příčiny] přičiny 354 po večeři] powecři poslední tři litery opravovány a na pravém okraji připsáno czerzy se znaménkem vsuvky na okraji i v textu nad písmenem e 356 věci] wičij litera e vepsána interlinedárně se znaménkem vsuvky; vnitřnie] wniětřnie první e škrtnuto 359 vnitřnie] wniětřnie poslední i vepsáno interlinedárně 360 když] kydz 363 kdyby] kdiby; pryč] p'ycz litera r nadepsána se znaménkem vsuvky 364 celý] cíle koncová litera e přepsána na literu y 365 celé svátosti] cíeli fwtosti; kteréžto] kteruzto připsáno na spodním okraji se znaménkem vsuvky in margine i v textu 368 a ještě] age'fte; světa] fweieta 370 po večeři] powecři 371 po večeři] povecery 372 jiné mizeře] ginemizeře poslední tři písmena málo čitelná; příčiny] přiciny

hodně jest proměněno, aby tu, kdež jest někdy byla dávána celá svátost lidem pod obojí způsobu, aby již byla dávána pod jednu chlebnú způsobu pro nebezpečnostvie, nebo ono sú příčiny zevnitřnie, jako sem 375 řekl, kteréžto při té svátosti mohú změněny býti. Ale této dvě způsobě tak sú vnitřně v podstatě a v celosti té svátosti, že ta svátost nemóž táž ostatí, jedné když má v sobě tu obojí způsobu posvátnú; protož konstanský Sbor nepodobně, ač koli niecco *chytřě* jedno druhým dóvody; protož jim na tom neslušie věřiti, neb nepodobně z toho, že ty zevnitřnie 380 příčiny při té svátosti měnie se, berú sobě, že by také i vnitřnie věci, ješto slušějí ku podstatě a celosti té svátosti, mohly se změniti; naliť kdy se ony zevnitřnie věci změňují, ještě vzdy táž svátost celá zůstává obci, ale až jie bude odjato posvátné pitie pod vinnú způsobu, již nezostává ta celá svátost v své podstatě, jako je Kristus vydal svým věrným. 385 Protož ktož má rozum, poznát', že tiem dóvodem nic nemohú proti pravdě.

Dále jiný jich toho dóvod jest tento v tom potupení: „Silně věreno má býti a nikoli nepochybováno, že celé tělo Kristovo i krev jeho pod způsobu chlebnú i vinnú vpravdě zůstává“, protož obecni lidé dosti 390 mají mieti, přistupujíc ku prvnie způsobě, majíce tu i tělo, i krev Boží spolu; druhé nechajít' pro nebezpečnostvie.

Tuť pravdu vezmúc, chtějí svůj blud jí dovoditi, ale *když* móž býti, neb kdyby to byl pravý dóvod, téžť by mohli dovésti, aby i kněz každý na mši měl dosti na prvnie způsobě, neb tu má obě spolu Božie tělo 395 i Boží krev, maje tu tehdy to všecko, což koli jest v druhé, čemuž tehdy jest kněžím druhá způsobá? ale nenie-liť to dóvod podobný proti kněžím, anižť také jest podobný proti obci, ač by nepřijímali druhé? | Než tuto slušie znamenati, že ač koli v prvnie způsobě celý Kristus svým Božstvím i svým duchovným člověčenstvím, i také v druhé, a v něm 400 jest obě spolu a v něm miestem se nedělí krev ot těla, avšak týž celé Kristus jinak se v prvnie způsobě dává, a jinak v druhé: v prvnie se tělem svým duchovným za pokrm a za živý chléb dává, protož pod způsobu chlební dává se, v druhé způsobě vína dává se za vinný kořen, z něhožto pocházie drahý nápoj jakožto duchovnie víno, to jest krev 405

376 změněny] zmieniēni 378 když] kdiz 379 chytřě] chtřie 381 příčiny] přičiny 382 svátosti] swatosty; změniti] zmienity 383 ještě vzdy] geʃte wždi 389 nepochybováno] nepoʃhibowano c *nadepsáno se znamenkem vsuvky* 390 vinnú] winu 391 i tělo] ytilo *litera l přepsána přes literu e* 393 když] kdž 396 tehdy¹] tehdi; tehdy²] tehdi 401 týž] tiz 404 chlební] chlebný

388 *Srov.* Alberigo–Wohlmuth 2, s. 419: ... cum firmissime credendum sit, et nullatenus dubitandum, integrum Christi corpus et sanguinem tam sub specie panis, quam sub specie vini veraciter contineri.

jeho duchovní svatú, protož řekl jest na večeři: „Již já nebudu s vámi z tohoto vinného kořene píti, až jeliž v království mém“ etc. Protož dávajě prvnie způsobu chleba, řekl jest: „Vezměte a jezte, toť jest tělo mé,“ neřekl jest „pí“, „píte“ na znamenie, že tu dáva sě tělem za pokrm 410 duchovní duši, ač koli tu jsa celý Kristus, obé má v sobě, tělo i krev, a v druhé způsobě, pod způsobú vína, dáva z sebe jakožto z vinného kořene za drahé pitie svú duchovní již krví, protož *je i* řekl: „Ját' sem vinný kořen.“ Protož Kristus dávajě tu způsobu vína, řekl jest: „Vezměte a píte z tohoto všickni“, a neřekl tu „jezte“, ale toliko „píte“, na znamenie, že tu dáva sě za pitie nebeské, ač koli tu také jest celý Kristus; 415 žež tehdy týž celý Kristus v prvnie způsobě dáva sě za jiedlo okusiti k jedení, a jinak sě v druhé dáva, to jest za nápoj ku pítí, protož nenieť nadarmo druhá způsoba ustavena Božím voleným, budto kněžím, neb lajkóm; protož zlet' dovodí svého bludu ten Sbor, řka: „celý Kristus 420 i s tělem, i se krví v sobě spolu jest v prvnie způsobě, protož dosti má obeč (!) na té prvnie bez druhé, a k druhé nemají přistúpati“; toť sú ti, ješto chtie múdřejšie býti nežli Kristus, a z toho móž každý věrný rozuměti, kterak z té své řeči, ješto nemá pravého založenie, zle sobě berú řkúc: „A protož poněvadž ten obyčej od kostela rozumně jest uveden 425 a dlúho zachován, mají jej mieti za zákon,“ to jest přijímati lidem pod první, a ne pod druhú způsobú, „kteréhožto“ – řkú – „neslušie potupiti a neb bez | kostelnie moci k své libosti změnití.“ Tak z jedné řeči nepo- D 169r podobné a nepravé vedú jinú nepravú, neb ten obyčej nenie rozumně uveden, poněvadž jest proti ustavení Pána Jezu Krista i jeho Čtenie, ačť 430 jest i dávno uveden, jakožto i jiný zlý obyčej. Aniž ten obyčej jest od kostela někdajšieho svatého, leč od nyněšieho kostela pokrytého, ješto

406 na večeři] navečeři; nebudu] nebude^u e škrtnuto, písmeno u nadepsáno 412 je i] gie^y y vlo-
ženo interlineárně 413 vína] vina^u-litera u škrtnuta 414 tu jezte] // gelte^u tu slovosled upraven
podle znamének 416 žež] zež'; způsobě] následuje škrtnuté slovo ~~vřawa~~ 420 dosti] dofty
421 přistúpati] přistúpi^{ti} litera i opravena na a nadepsáním a se znaménkem opravy 422 múdřej-
šie] mudříe^{ie} konec slova škrtnut a na pravém okraji připsáno bez znaménka vsuvky eyllē
423 řeči] říicy 425 a dlúho] adluho připsáno na levém okraji se znaménkem vsuvky 426 první]
prwny 427 Tak] předchází červené znaménko ¶; řeči] říicy 430 dávno] dawano druhé písmeno
a podtečkováním zrušeno 431 od nyněšieho] odny/niešyeho; pokrytého] niekdajšyeho pocteho
obě slova v textu škrtnuta, na pravém okraji připsáno se znaménkem vsuvky pocritheho

406 Mt 26,29; Mk 14,25; L 22,18. 408 Mt 26,26. 412 Srov. J 15,1.5. 413 Srov. Mt 26,27.
419 Srov. Alberigo–Wohlmuth 2, s. 419: ... a laicis tantummodo sub specie panis suscipiatur, ...
integrum Christi corpus et sanguinem tam sub specie panis, quam sub specie vini veraciter con-
tineri. 424 Srov. Alberigo–Wohlmuth 2, s. 419: Unde, cum huiusmodi consuetudo ab ecclesia et
sanctis patribus rationabiliter introducta, et diutissime observata sit, habenda est pro lege ...
426 Srov. Alberigo–Wohlmuth 2, s. 419: ... quam non licet reprobare, aut sine ecclesiae auctori-
tate pro libito innovare.

sě činí svatým a tak chce ote všech nazýván býti, jsa najtěžší protivník spasenie lidského. Od takového tehdy kostela ten obyčej o přijímaní té svátosti toliko pod jednu prvni způsobú lidem nenie rozumně, ale nerozumně proti Bohu uveden, a což jest proti Bohu i proti jeho Čtení, nemá dřeno býti za zákon dobrý, ale za zákon zlý, protivný zákonu Božiemu, jako die svatý Pavel: „Vidím jiný zákon na mých údech, jenž se protiví zákonu mysli mé.“ A prorok Isaiáš die: „Běda vám, ješto činíte zákony nepravé.“ Protož ten zlý zákon a zlý proti Bohu obyčej uvedený slušie všem věrným potupiti, a ne k své toliko libosti, ale k Boží vůli změnití a k svému spasení; protož mohu říci, že ten obyčej jest svatokrádež, jakož již napřed řečeno; nenie to bludné, jakož ten Sbor vede tu dále v své řeči, ale jest velmi slušné ten obyčej svatokrádežem nazývati etc.

Dále v svém tom potupení die ten Sbor: „A kteří to neustupně jistie, jakožto kacieři mají súzeni býti.“ To jest kteří nechtie ustúpiti dávanie té svátosti lidem pod obojí způsobú podlé Čtenie a pravého vedenie prvnie a staré cierkve svaté, a proti tomu kteří by s nimi nechťeli držěti jich zlého obyčejě za zákon proti Božiemu zákonu, aby ten byl přinucen jich obyčej držěti proti Čtení Božiemu; a tak se tu chytřě mieni pod jich řeči, že ktož by chtěl podlé Čtenie zpravovati a zlého obyčejě proti Čtení nechati, aby jej měli za kacieřě a tak aby byl přinucen takový, aby nechajě Čtenie proti Čtení jich obyčej držal, a nechťeli-li by toho učiniti, aby nad nimi těžcě a ukrutně bylo pomstěno | skrzě biskupy, oficiály a jiné úředníky všudy po královstvích neb po jiných zemích,

D 169v

432 ote všech] otewlí^cch *druhá litera e vepsána interlineárně se znaménkem vsuvky* 433 tehdy] tehdi; kostela] kostella; o přijímaní] o vepsáno se znaménkem vsuvky 434 nerozumně] nezrozumnie *prvni litera z škrtnuta* 438 Isaiáš] ylayas; činíte] čvnite 439 zákony] zakoni; proti] proty 441 spasení] spaffeni; protož...řeči] slova mohu rzeczy připsána na pravém okraji se znaménkem vsuvky; v textu za slovem protož znaménko vsuvky a za ním škrtnuto slovo řečy 442 jakož²] akoz 446 kacieři] kačieřy; súzeni] fuzuzeny *pismena zu zřejmě radována* 449 přinucen] zřinucen na začátku slova přepsáno z na p 450 držěti] drzi^cty *litera e vepsána se znaménkem vsuvky*; se... mieni] fye^l/chytřie mienye *poslední písmeno e škrtnuto; slovo tu připsáno na levém okraji se znaménkem vsuvky na okraji i v textu* 453 a...by] anechtiellyliby 454 těžcě] tiezciei *poslední litera i radována* 455 všudy] wřludy *druhá litera f vepsána dodatečně*; jiných] gynich

437 Ř 7,23. 438 Iz 10,1. 442 *Srov.* Alberigo–Wohlmuth 2, s. 419: Quapropter dicere, quod hanc consuetudinem aut legem observare, sit sacrilegum aut illicitum, censeri debet erroneum ...

445 *Srov.* Alberigo–Wohlmuth 2, s. 419: ... et pertinaciter asserentes oppositum praemissarum, tamquam heretici arcendi sunt ... 452 *Srov.* Alberigo–Wohlmuth 2, s. 419: ... tamquam haeretici arcendi sunt et graviter puniendi per dioecanos locorum, seu officiales eorum, aut inquisitores haereticae pravitatis, in regnis seu provinciis, in quibus contra hoc decretum aliquid fuerit forsan attentatum aut praesumptum, iuxta canonicas et legitimas sanctiones, in favorem catholicae fidei, contra hereticos et eorum fautores salubriter adinventas.

kdežto proti jich vyřknutí kto by chtěl jinak vésti. A tak ten nynější Sbor tu, kdež by se měl s starú cierkví v Duchu svatém sjednati a též podlé Čtenie vésti o dávaní té svátosti lidem pod obojí způsobú i o jiných kusěch jakožto stará cierkev svatá, tu pak to ona jest vedla řádně
 460 podlé Boha i jeho Čtenie, tento Sbor se tomu protiví a kazí to. A kteří by chtěli vésti též, jako stará cierkev svatá vedla jest, aby ti byli odsúzeni i potupeni, aby nad nimi bylo pomstěno jakožto nad kacieři. A v tom Sboru jsúc najvěččí svatokupci, smilníci, nepotupují ani odsuzují svatokupectvie ani smilstvie ani jiných hřečhóv z *zjevních* ani pýchy ani lakomstvie. Ó, kterých sme časóv dočekali, že jako když Božie
 465 pravda bývala potupována, otsuzována, to ji již odsuzují a potupují za kacierstvie, protož neníť div, že týž Sbor otsúdil jest nepravě spravedlivého člověka Mistra Jana Husi na ohen, proto že je pravdu z Božieho zákona pýchu, svatokupectvie, smilstvie i jiné hřechy kněžské, a té
 470 pravdy nechtěl jest ustúpiti – až do smrti. Protož sú ho odsúdili na ohen jako kacieře, a on jest skřě to ač bohdá došel koruny mučedničké (!). Ale běda těm, ješto sú vinni tú nevinnú krví, jakož tehdy neslušie věřiti tomu Sboru na tom, že sú tak spravedlivého a nevinného člověka pro Boží pravdu na smrt odsúdili, křivé svědky proti němu vedli jakžto proti
 475 Zuzaně a mnoho sú mu bludných artikulóv lživě připisovali, hledajíc podobně příčiny jeho smrti, a nemohli sú mieti, než moc svú sú nad ním ukázali; takéž i na jiných *mnohých* kusěch neslušie jim věřiti. A zvláště na tom, že potupují dávanie Božie krve z kalichu pod způsobú vína lidem podlé Čtenie, neb sú se nevzdělali na skale Pána Jezu
 480 Krista, ale na piesku morském, neb v svém potupování nepravém nemohú mieti založenie z zákona Božieho ani pevných důvodóv, aniž na tom <s> *starými* svatými mohú se sjednati, neb | naposledy ten Sbor D 170r

456 vyřknutí] wřknuty; nynější] nyniei]fy 457 s starú] řtaru první ř *radováno*; sjednati] řednati *litery ře řkrtnuty a na levém okraji připsáno řge s ohraničením červenými čarami nahoře i dole a se znaménkem vsuvky* 458 o²...459 kusěch] ogynich kullřech 459 řádně] *následuje jedna radovaná litera podobná liteře e* 464 z *zjevních*] zz'iewnich mezi písmeny z-i háček 465 dočekali] docze]kali *poslední tři písmena na řádku radována a přes ně přepsáno cze* 467 kacierstvie] kačierřtwie; otsúdil] ofřudyl 468 Husi] Huffy; na ohen] náhen o *nadepsáno bez znaménka vsuvky*; je...469 kněžské] *nejasně místo, písař se v textu zřejmě dopustil omise* 470 pravdy] prawdi 472 tehdy] tehdi 474 jakžto] iakžto z *vepsáno bez znaménka vsuvky* 475 hledajíc] *hledagicz připsáno na levém okraji se znaménkem vsuvky a červenými ohraničujícími čarami nahoře i dole* 476 svú] *litera u nadepsána se znaménkem vsuvky* 477 *mnohých*] mnoych 478 na tom] n²tom *litera a vepsána se znaménkem vsuvky* 481 pevných] pewnich 482 s *starými*] řtarymi; svatými] řwatimi; sjednati] řgednaty

475 *Srov. Da 13.* 479 *Srov. Mt 7,24-27.*

dává moc všem biskupóm, prelátóm, kniežatóm, svěcké ruce i duchov-
 nie, aby každého, ješto chce Boží zákon držěti, Božie tělo i krev, jako 485
 Kristus ustanovil, přijímati a jich antikristvie potupovati a toho nechťeli
 by ostati, aby je za kacieřě jímali, otsuzovali a na smrt potupovali.
 Protož, Pane Ježíši, daz svým věrným, aby se na tu jich moč (!) neobrá-
 tili i se mnú hřiešným, abychme se právě Božieho zákona dřěli až do
 smrti a jich antikriství tak chytrému a mocnému abychme se směli pro-
 tiviti a je kazili a na tom abychme setrvali až do koncě a tak nebyli 490
 otlúčení královstvie nebeského, jehož rač nám dopomoči (!) a dáti je
 Pán milosrdný, Bóh Otec i Syn i Duch svatý, vše jeden Hospodin vše-
 mohúcí. Amen i koneč (!), a nebo buď tak etc.

483 dává] d dawa *první* d *radováno* 489 antikriství] Antikristvie *litera* e *škrtnuta*; protiviti] proti-
 wili *písmo* l *přepsáno na písmo* t 491 otlúčení] ot lučeny 492 Hospodin] hofpodyn

483 Viz výše s. 106, ř. 452 Alberigo–Wohlmuth 2, s. 419.